

Małgorzata Brożyna-Reczko

ORCID: 0000-0002-5373-2171

e-mail: malgorzata.brozyna-reczko@uken.krakow.pl

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Definicja *miłości* we współczesnej polszczyźnie według danych ankietowych

DOI: 10.34739/clg.2025.17.01

Miłość jest pojęciem, które trudno ująć w formie definicji, tak żeby zawrzeć w niej najważniejsze cechy i tak żeby definicja ta była zgodna z postrzeganiem miłości przez rodzimych użytkowników języka. Ponadto trudno określić, do której kategorii należy ją zaliczyć: uczucie czy jednak relacji (Bierwaczonek 2002; Brożyna-Reczko 2017). Podlega ona pewnym modyfikacjom związanym ze zmianami społecznymi i kulturowymi w danym czasie (Brożyna-Reczko 2025).

We współczesnych definicjach można zauważyć pewną zmianę w definiowaniu miłości – dążenie do inkluzywności. W *Wielkim słowniku języka polskiego* pod redakcją Piotra Źmigrodzkiego jest pojęciem polisemicznym, a jedna z definicji brzmi: ‘silne uczucie do drugiej osoby, wywołujące chęć stałego przebywania z nią i uszczęśliwiania jej, przejawiające się troską i czułością, połączone zwykle z przywiązaniem i szacunkiem’¹. W cytowanej definicji nie ma informacji, czy jest to uczucie, które dotyczy osób przeciwnej płci – co było obecne w innych, starszych definicjach. Na przykład w *Słowniku współczesnego języka polskiego* pod redakcją B. Dunaja (1996) miłość określona została jako ‘głębokie uczucie do drugiej osoby, połączone zwykle z silnym pragnieniem stałego obcowania z nią i chęcią obdarzenia ją szczęściem, któremu (głównie w relacji kobieta – mężczyzna) towarzyszy pociąg fizyczny do osoby będącej obiektem tego uczucia (...)’. Warto również zauważyć, że miłość może także dotyczyć uczucia do zwierzęcia, przedmiotu czy miejsca (Brożyna-Reczko 2025).

¹ <https://wsjp.pl/haslo/podglad/482/milosc/5059717/uczucie> (dostęp: 20 VI 2025).

Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań ankietowych, w których studenci filologii angielskiej zostali poproszeni o sformułowanie współczesnej słownikowej definicji miłości w języku polskim.

W ankiecie wzięło udział 101 osób, w tym 85 kobiet i 16 mężczyzn w wieku 21–23 lat. Zadano im jedno pytanie: *Co według Ciebie powinno znaleźć się w definicji miłości we współczesnym słowniku języka polskiego? Spróbuj napisać definicję miłości w języku polskim.* Tak sformułowane zadanie miało na celu ustalenie, czy studenci również zauważają pewną zmianę w postrzeganiu miłości oraz czy widzą potrzebę wprowadzania elementów inkluzywnych do jej definicji słownikowej.

Materiał empiryczny został opracowany z wykorzystaniem metody analizy korpusowej oraz obliczeniowej zastosowanej w tomie *Język – wartości – polityka* (Bartmiński 2006).

1. Wyniki ankiety

Zgromadzone odpowiedzi na pytanie zawierają 2548 słów (3006 tokenów)². Dziesięć najczęściej występujących słów to: *uczucie* 93, *osoba* 86, *drugi* 56, *być* 54, *silny* 30, *człowiek* 28, *przywiązanie* 27, *troska* 27, *romantyczny* 23, *wieź* 20³. Najczęstszymi modyfikatorami *uczucia* są: *silny*, *głęboki*, *pozytywny*, *łączy*, *intensywny*, *romantyczny*, *kompleksowy*, *trwały*, *wszechogarniający*, *mocny*. Dziesięć najczęstszych wyrażen kluczkowych⁴ to: *druga osoba* 47, *silne uczucie* 13, *uczucie przywiązania* 10, *głębokie uczucie* 10, *miłość romantyczna* 7, *bezw warunkowa akceptacja* 5, *gotowość do poświęceń* 5, *przywiązanie do drugiej osoby* 4, *troska o drugą osobę* 4, *silne przywiązanie* 4.

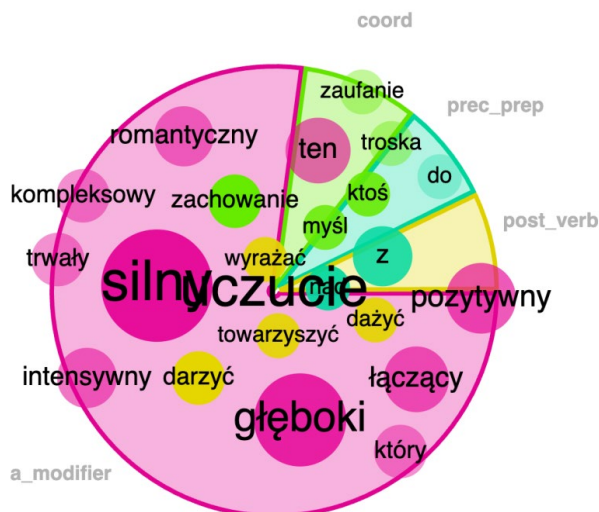
Na podstawie wstępnej analizy słów oraz kolokacji można wywnioskować, że miłość została przez większość respondentów zdefiniowana jako uczucie skierowane do drugiej osoby, związane z poświęceniem, przywiązaniem, troską i bezwarunkową akceptacją. Co ciekawe, w przytaczanej już definicji zawartej w *Wielkim słowniku języka polskiego* pod red. P. Żmigrodzkiego nie zostały ujęte *poświęcenie* i *akceptacja*: 'silne uczucie do drugiej osoby, wywołujące chęć stałego przebywania z nią i uszczęśliwiania jej, przejawiające się **troską** i czułością, połączone zwykle z **przywiązaniem** i sza-

² Do analizy odpowiedzi użyto programu Sketch Engine, <https://www.sketchengine.eu/> (dostęp: 18 VI 2025).

³ Pominięto wyrazy funkcyjne, np. *oraz*, *który*, *z*, *dla*, *w*, *się*, *on*, *ja*, *że*, *ktos*.

⁴ Listę słów i wyrażen kluczkowych sporządzono w programie Sketch Engine, <https://www.sketchengine.eu/> (dostęp: 18 VI 2025).

cunkiem’⁵. *Akceptacja* w odpowiedziach respondentów pojawiła się 16 razy, *poświęcenie* 12 razy. Natomiast *szacunek* 19 razy, a *czułość*, *przebywanie* i *uszcześliwianie* 1 raz.

Wykres 1. Kolokacje leksmu *uczucie* wygenerowane w programie *Sketch Engine*⁶

Powiązanie miłości z akceptacją drugiej osoby można łączyć ze współczesnymi zmianami społecznymi, przede wszystkim z dążeniem do zaspokajania potrzeby swobodnego ujawniania własnych preferencji i poglądów na dany temat. Ponadto w pięciu odpowiedziach respondenci wskazali, że *miłość* może dotyczyć osób tej samej płci i nie powinna być łączona jedynie z osobami płci odmiennej: wg Witolda Doroszewskiego *‘gorące, namiętne uczucie do osoby płci odmiennej; umiowanie, afekt’* – *‘osoby płci odmiennej’* powinno zostać zmienione na *‘drugiej osoby’* (ID 19, kobieta).

Co ciekawe, jeden z respondentów wskazał na potrzebę takiego sformułowania definicji miłości, aby dotyczyła ona również mniejszości LGBTQ+ oraz osób aseksualnych: *W obecnym słowniku z pewnością powinno się odejść od kategoryzowania miłości jedynie w sposób heteronormatywny, a wzmianki o mniejszościach LGBTQ+ będą mile widziane. Miłość – pojęcie to opisuje stan, w którym wzajemnie z drugą osobą dowolnej płci darzy się uczuciem. Zapewnia ono poczucie bezpieczeństwa i szczęścia. Może występować ono również w formie platonicznej u osób aseksualnych* (ID 61, mężczyzna).

⁵ <https://wsjp.pl/haslo/podglad/482/milosc/5059717/uczucie> (dostęp: 20 VI 2025).

⁶ www.sketchengine.eu/ (dostęp: 18 VI 2025).

Dosyć wysoką frekwencję uzyskał w odpowiedziach ankietowanych przymiotnik *romantyczny* – 23 wystąpienia. Respondenci wskazywali na to, że są różne rodzaje miłości, w tym miłość *romantyczna*, i zaznaczali, że definicja słownikowa powinna obejmować je wszystkie: *Uważam, że definicja nie powinna opierać się tylko na miłości romantycznej (ewentualnie miłości rodzinnej), ale zawierać też więcej elementów miłości platonicznej (np. względem bliskich przyjaciół)* (ID 65, kobieta).

Większość respondentów (51 osób) wskazała, że miłość dotyczy dwóch osób; 23 respondentów uznało, że może dotyczyć osób spokrewnionych, przyjaciół, rodziny bądź partnerów; 11 respondentów włączyło do definicji także miłość do zwierząt oraz rzeczy, a także pasję. W 16 odpowiedziach nie został wskazany obiekt uczucia. W żadnej odpowiedzi nie pojawiło się nawiązanie do małżeństwa, za to 4 razy wystąpił w nich rzeczownik *partner*.

Analiza danych ankietowych została oparta na odpowiedziach 101 osób (N) i 462 wyrażeniach przez nie przytoczonych (W). Wyodrębniono 49 deskryptorów (D), z czego 13 miało jednostkowe poświadczenie. Deskryptory wraz z reprezentującymi je odpowiedziami ułożono zgodnie z ich frekwencją i przyporządkowano do odpowiednich aspektów: biologicznego (G), bytowego (B), etycznego (E), fizykalnego (F), psychicznego (P), psychospołecznego (A) lub społecznego (S) (Brzozowska 2006a: 40–41). Zdecydowano również o dodaniu aspektu fizykalno-psychicznego (FP) (Szadura 2021: 92), ponieważ w analizowanych przykładach aspekty fizykalny i psychiczny warunkują swoje istnienie, ściśle łącząc się w postrzeganiu pojęcia *miłości* (Brożyna-Reczko 2025) oraz aspektu temporalnego (T), eksponowanego przez respondentów w formułowanych definicjach. Ponadto jest on także obecny w danych systemowych dotyczących miłości (Brożyna-Reczko 2017, 2025).

N = 101; W = 462; D = 49; Ws = 10,6%⁷

1. **przywiązanie do drugiej osoby, więź z drugą osobą (A); 57 / 12,34%**
uczucie przywiązania 6; silne uczucie przywiązania 6; przywiązanie 4; głębokie uczucie przywiązania 4; głębokie przywiązanie emocjonalne do drugiej osoby 3; silna więź 3; więź 3; więź emocjonalna 3; wyjątkowa więź 2; całkowita więź; emocjonalne przywiązanie; głęboka i fundamentalna więź; głęboka więź; intensywne uczucie przywiązania; intensywne uczucie przy-

⁷ Ws to współczynnik stereotypizacji, który obliczono na podstawie wzoru, zob. Bartmiński 1988:101.

wiązania się; jest bardzo do tej osoby przywiązany; łączy dwie jednostki; odczuwanie więzi; silne, głębokie uczucie do drugiej osoby, któremu towarzyszy przywiązanie; relacja między ludźmi; specjalny rodzaj więzi; szczególna więź, uczucie szczególnego przywiązania; silne przywiązanie; silna więź emocjonalna; towarzyszy relacjom ludzkim; uczucia, zachowania, bądź myśli, które łączą dwójkę ludzi; uczucie więzi; uczucie łączące dwoje ludzi; więź emocjonalna; więzi krwi lub relacji; więź między członkami rodziny; wykazują silne przywiązanie do siebie, związek dwóch ludzi

2. poświęcenie i stawianie dobra drugiego człowieka ponad siebie (A); 40 / 8,66%

oddanie 15; gotowość do poświęceń 7; dla drugiej osoby są w stanie poświęcić wszystko 2; poświęcenie 2; bezwarunkowym pragnieniem dobra dla tej osoby; charakteryzuje się głębokim zainteresowaniem; chcemy dla niej jak najlepiej i jesteśmy w stanie dużo poświęcić dla jej dobra; chcą dla siebie jak najlepiej i są gotowi wiele dla siebie zrobić; dla kogoś niezależnie od okoliczności; gdzie stawiamy siebie niżej niż nasz obiekt uczuć; gdy ktoś kogoś kocha chce dla niego jak najlepiej; gotowość do poświęceń oraz dbania o dobro drugiej osoby, niezależnie od okoliczności, które nas otaczają; jesteśmy w stanie dokonać wielu poświęceń, aby zapewnić tej osobie szczęście; niekiedy wybieraniem dobra drugiej osoby ponad dobro własne; pragnienie dobra dla drugiej osoby; pragnienie szczęścia dla drugiej osoby; stan doświadczany, kiedy jesteśmy w stanie przedłożyć dobrobyt kogoś/czegoś nad własny; staranie o jej dobro, uszczęśliwianie drugiej osoby

3. romantyczny wymiar miłości i bliskość emocjonalna (FP); 33 / 7,14%

miłość romantyczna 14; uczucie romantyczne 6; może być romantyczna 3; bliskość emocjonalna pomiędzy ludźmi 2; być miłością romantyczną; charakter romantyczny; definicja nie powinna opierać się tylko na miłości romantycznej; miłość platoniczna różni się od miłości romantycznej; miłość w znaczeniu romantycznym; odczuwamy do niej silne uczucia romantyczne; romantyczne w kontekście miłości; występuje w wielu formach, takich jak miłość romantyczna

4. troska, opieka i dbałość o drugiego człowieka (A); 31 / 6,71%

troska 13; troska o drugą osobę 4; wzajemna troska 2; troska o dobro drugiego 2; człowiek chce się troszczyć; dbaniem o drugą osobę; głęboka troska; głębokie uczucie troski; obiektywnie nadmierna troska o tą osobę;

poczucie troski; potrzeba dbania o drugą osobę; relacja pomiędzy ludźmi, którzy o siebie dbają; uczucie głębokiej troski, uczucie silnej troski; zależy nam na drugiej osobie

5. akceptacja i zrozumienie drugiej osoby (A); 28 / 6,06%

zrozumienie 8; akceptacja 4; bezwarunkowa akceptacja 3; akceptacja wad 2; akceptacja drugiej osoby w całości z jej wadami i zaletami; akceptacja drugiej osoby takim, jakim jest; akceptacja wzajemnych różnic; bardzo dobrze się znają; empatia dla drugiej osoby; jest to coś, co zbliża nas do drugiej osoby, mimo że potrafi być ona trudna; jeśli jedna osoba napotka jakiś problem, to druga nie będzie jej oceniać; możliwości bycia sobą przy niej bez potrzeby maskowania się; pełna akceptacja; poczucie zrozumienia; zrozumienie mimo różnic i wad obu stron; wzajemna akceptacja; wzajemne zrozumienie

6. silne przeżywanie (FP); 24 / 5,19%

uczucie 9; silna więź 5; silne przywiązanie 4; afekcja; bardzo silne uczucie; najmocniejsze uczucie; silna sympatia; silna troska; wszechogarniające uczucie

7. przyjaźń (S); 23 / 4,98%

miłość przyjacielska 5; między przyjaciółmi 2; miłość do przyjaciół 2; oparta na przyjaźni 2; sympatia 2; uczucie do przyjaciół 2; dotyczy przyjaciół; emocje związane z przyjaciółmi; miłość do przyjaciela; przyjaźń; relacja przyjacielska; uczucie wielkiej sympatii; względem bliskich przyjaciół; w kontekście przyjaźni

8. wsparcie (A); 23 / 4,98%

wsparcie 12; wspieranie w trudnych chwilach 2; gotowość wspierania jej w każdej sytuacji; łączy ze sobą dwie osoby poprzez wzajemne wsparcie; poczucie wsparcia; pomagać temu kogo kocha; rodzi się ze stałego wsparcia; pomagać w rozwiązywaniu różnych problemów; wspieramy; wspólne rozwiązywanie problemów; wspólne wspieranie się, wzajemne wsparcie

9. szacunek do drugiej osoby i docenianie jej (A); 22 / 4,76%

szacunek 6; przejawia się szacunkiem 5; oparta na wzajemnym szacunku 4; charakteryzuje się szacunkiem 2; cenisz kogoś za to, kim jest; darzy drugą osobę dużą ilością szacunku; objawiająca się wzajemnym szacunkiem; poszanowanie; ważny jest wzajemny szacunek

10. więź rodzinna (S); 21 / 4,55%

miłość rodzinna 5; matczyzna miłość 2; miłość rodzicielska 2; darzymy rodzinę; emocje związane z dziećmi, rodziną; charakter braterski/siostrzany; charakter rodzinny; miłość do członka rodziny; miłość rodzeństwa; miłość w relacjach rodzinnych; obecny w relacjach rodzinnych; odczuwane między rodziną; relacja rodzic-dziecko; uczucie do rodziny; występuje w rodzinie

11. zaufanie (P); 21 / 4,55%

oparte na wzajemnym zaufaniu 4; charakteryzujące się wzajemnym zaufaniem 3; cechuje się zaufaniem 3; zaufanie 3; bezwarunkowe zaufanie; charakteryzuje się zaufaniem; przejawia się zaufaniem; osoby, które sobie bardzo ufają; poczucie zaufania; uczucie bezgranicznego zaufania do drugiej osoby; uczucie zaufania; z drugą osobą, której ufamy

12. bliskość (P); 14 / 3,03%

pożądanie 3; bliskość fizyczna 2; bliskości do drugiej osoby; chęć bliskości; chęć bycia blisko; dążenie do bliskości; odczuwaniem bliskości; osoby nam bliskie; pojawia się między bliskimi sobie osobami; potrzeba bliskości; stan towarzyszący bliskim relacjom

13. platoniczny wymiar miłości (P); 12 / 2,60%

miłość platoniczna 6; uczucie platoniczne 3; charakter platoniczny 2; może występować ono również w formie platonicznej u osób aseksualnych

14. radość (P); 9 / 1,95%

miłość jest związana z przeważnie pozytywnymi uczuciami 2; pozytywne uczucie 2; wywołuje radość 2; ekscytacja; miłość przynosi radość; uczucie euforii

15. różnorodność uczuć, skomplikowany i złożony charakter (P); 9 / 1,95%

bardzo kompleksowe uczucie; jest to złożone uczucie; mieszanka emocji; miłość to złożona gama uczuć; może przybierać różne formy; podzielone na różne rodzaje o różnym poziomie intensywności; przyjmuje wiele form i kierunków; uczuciem, które nie jest do końca przez nas zrozumiane; złożone i wielowymiarowe uczucie

16. uczucie do zwierząt, przedmiotów (A); 9 / 1,95%

darzymy zwierzęta domowe; darzymy naturę; miłość do zwierząt; miłość do jakiegoś zwierzęcia; miłość do obiektu; miłość można odczuwać również do pupila domowego i jednocześnie traktować go jako członka rodziny / przyjaciela; uczucie do istot żywych; uczucie do zwierząt; uwielbienie obiektu

17. **trwałość uczucia (T); 7 / 1,52%**
trwała relacja 2; trwałe uczucie 2; długotrwałe uczucie; towarzyszy człowiekowi przez całe życie; występuje na każdym etapie życia
18. **bezpieczeństwo (P); 6 / 1,30%**
poczucie bezpieczeństwa 3; bezpieczeństwo pomiędzy osobami; poczucie bezpieczeństwa w codziennym życiu; wzajemne bezpieczeństwo
19. **bezinteresowność i bezwarunkowość (E); 5 / 1,08%**
bezwarunkowe uczucie; cechujący się m.in. bezwarunkowością; miłość jest wtedy, gdy dwoje ludzi się kocha nawet w najtrudniejszych momentach życia i kryzysach, w których ciężko jest im się lubić; przejawiające się bezinteresownością; sprawia, że jest się bezinteresownym
20. **decyzja (A); 5 / 1,08%**
konkretna decyzja; miłość to decyzja o byciu przy kimś; miłość to wybór, od naszych działań zależy jej jakość; świadoma decyzja o podtrzymywaniu relacji; wybieranie kogoś każdego dnia
21. **pasja (P); 5 / 1,08%**
pasja 2; darzymy pasję; głęboka fascynacja czymś, co nas pasjonuje i bez czego nie wyobrażamy sobie życia, np. miłość do muzyki; miłość do konceptów
22. **uwielbienie (P); 5 / 1,08%**
uczucie uwielbienia 3; uczucie wielkiej admiracji; uwielbienie osoby
23. **wierność i lojalność (E); 5 / 1,08%**
charakteryzuje się lojalnością; lojalność; opiera się na lojalności; oznacza niezachwianą wierność; wierność
24. **spędzanie czasu razem (S); 4 / 0,87%**
chcesz z kimś przebywać; dążenie do przebywania w jej towarzystwie; naturalna potrzeba i chęć przeżywania razem chwil; interakcja z drugą osobą
25. **wspólnie budowanie, pielęgnowanie(S); 4 / 0,87%**
chęci aktywnego dokładania starań w celu polepszania/utrzymania pozytywnej i wartościowej relacji z nią; praca nad uczuciem; polega na budowaniu stałej, stabilnej relacji; gotowość do przezwycięzania napotkanych trudności i konfliktów
26. **zaangażowanie w relacje (A); 4 / 0,87%**
charakteryzuje się zaangażowaniem; uczucie zaangażowania; wymaga zaangażowania emocjonalnego; zaangażowanie wobec drugiej osoby

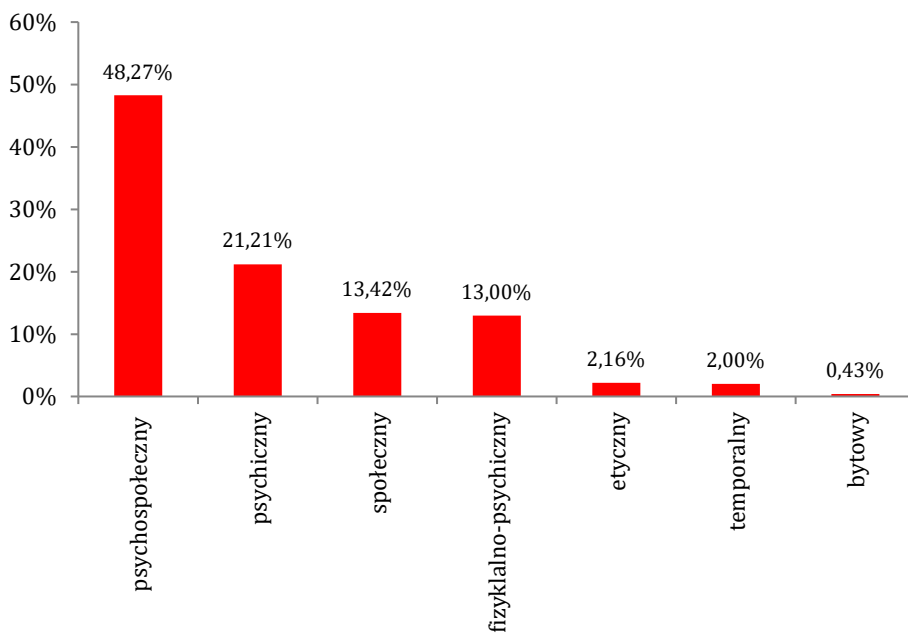
27. **odczuwanie szczęścia (P); 3 / 0,65%**
cehuje się szczęściem; zapewnia szczęście; szczęście
28. **wspólne życie, działanie i przeżywanie (S); 3 / 0,65%**
sprawia, że chcesz dzielić z nią swoje życie, a ona swoje życie z Tobą; wspólne osiągnięcie celów; wytworzone na przestrzeni czasu przez wspólne doświadczenia
29. **zmiana percepcji otaczającego świata (P); 3 / 0,65%**
pozwala dostrzec jaśniejszą stronę życia; wnosi pozytywy do życia człowieka i wzbogaca jego życie wewnętrzne; w pewnym sensie nadaje życiu sens, czyniąc je bardziej satysfakcjonującym
30. **gotowość do kompromisów (S); 2 / 0,43%**
gotowość do kompromisów; umiejętność dążenia do kompromisów
31. **komfort (P); 2 / 0,43%**
czują się przy sobie swobodnie; stan charakteryzujący się odczuwaniem komfortu
32. **może prowadzić do niepokoju, stresu, cierpienia (P); 2 / 0,43%**
może wywoływać cierpienie; może wywoływać negatywne uczucia
33. **okazywanie miłości (FP); 2 / 0,43%**
chęć okazywania komuś uczuć; gesty w stronę danej osoby
34. **podstawowy element życia (B); 2 / 0,43%**
kluczowy element ludzkich relacji i doświadczeń; podstawę zdrowych i trwałych relacji międzyludzkich
35. **wspólne rozwijanie się (S); 2 / 0,43%**
czas poświęcany na wspólnie rozwijanie się; dążenie do wspólnego rozwoju
36. **zmiana postawy i zachowania człowieka (S); 2 / 0,43%**
pozytywnie wpływających na naszą postawę względem drugiej osoby; wpływają na jej zachowanie oraz myśli
37. **brak powoduje pustkę (P); 1 / 0,22%**
uczucie pustki w przypadku braku obecności drugiej osoby
38. **czułość i ciepło w stosunku do drugiej osoby (FP); 1 / 0,22%**
czułość względem drugiej osoby
39. **czynienie przyjemności (A); 1 / 0,22%**
uczucie doświadczania przyjemności z obecności drugiej osoby

- 40. **ekstaza (P); 1 / 0,22%**
uczucie nadmiernej ekstazy
- 41. **kolejny etap zakochania (A); 1 / 0,22%**
uczucie pozytywne, będące wynikiem zauroczenia
- 42. **miłość do siebie samego (P); 1 / 0,22%**
miłość do siebie samego
- 43. **otwartość (A); 1 / 0,22%**
otwartość
- 44. **pewność (P); 1 / 0,22%**
będący podstawą pewności
- 45. **porozumienie w relacji (S); 1 / 0,22%**
efektywna komunikacja
- 46. **samopoczucie (P); 1 / 0,22%**
czujemy się lepiej
- 47. **spełnienie (P); 1 / 0,22%**
miłość przynosi spełnienie
- 48. **spokój (P); 1 / 0,22%**
poczucie spokoju
- 49. **szczerłość w stosunku do drugiej osoby (A); 1 / 0,22%**
szczerze uczucie.

Respondenci w swoich odpowiedziach dotyczących definicji miłości skupili się głównie na siedmiu aspektach miłości: psychospołecznym (A), psychicznym (P), społecznym (S), fizykalno-psychicznym (FP), etycznym (E), temporalnym (T) oraz bytowym (B).

Najwięcej odpowiedzi dotyczyło aspektu psychospołecznego (48,27%), który jest związany z tworzeniem więzi, przywiązaniem (12,34%), poświęceniem i stawianiem dobra drugiego człowieka ponad własne (8,66%). Według respondentów z miłością wiąże się troska, opieka i dbałość o człowieka (6,71%), jego wsparcie (4,98%), zrozumienie i akceptacja jego wad (6,06%) oraz szacunek i docenianie (4,76%). Respondenci wskazywali, że miłość to także uczucie do zwierząt, przedmiotów (1,95%). W odpowiedziach pojawił się aspekt wolitywny: respondenci uznali, że miłość to również podjęcie decyzji bycia z kimś (1,08%) oraz zaangażowanie w relacje (0,87%). Miłość jest

powiązana z zakochaniem (0,22%), czynieniem przyjemności (0,22%), szczerością (0,22%) oraz otwartością (0,22%).

Wykres 1. Cechy miłości w ujęciu aspektowym

Źródło: opracowanie własne

Aspekt psychiczny (21,21%) wiąże się z zaufaniem (4,55%) i bliskością (3,03%). Respondenci odróżniali bliskość emocjonalną od fizycznej oraz wskazywali na platoniczny wymiar miłości (2,60%). Zaznaczali, że miłość ma złożony, skomplikowany charakter (1,95%), jednak jest źródłem radości (1,95%) i daje poczucie bezpieczeństwa (1,30%). Miłość może też oznaczać pasję (1,08%), uwielbienie (1,08%), być źródłem szczęścia (0,65%) oraz ekstazy (0,22%). Jest to ważne uczucie w życiu człowieka, ponieważ powoduje zmianę percepcji otaczającego świata (0,65%) i daje poczucie komfortu (0,43%), a jej brak powoduje pustkę (0,22%). Dwie wypowiedzi dotyczyły negatywnego aspektu miłości: tego, że może powodować cierpienie (0,43%). Miłość można również odczuwać w stosunku do samego siebie (0,22%). Wpływa pozytywnie na samopoczucie człowieka (0,22%), daje pewność (0,22%), spokój (0,22%) i spełnienie (0,22%).

Aspekt społeczny (13,42%) dotyczy przyjaźni (4,98%) oraz więzi rodzinnych (4,55%), co mocno akcentowali respondenci – ich zdaniem powinny być one bezwzględnie włączone do definicji miłości. Ponadto miłość to wspólne spędzanie czasu (0,87%), budowanie, pielęgnowanie (0,87%), przeżywanie, doświadczanie (0,65%), rozwijanie się (0,43%). Ważne okazały się: gotowość do kompromisów (0,43%) oraz porozumienie w relacji (0,22%). Miłość wpływa także na zmianę postawy i zachowania człowieka (0,43%).

Aspekt fizykalno-psychiczny (12,99%) dotyczy romantycznego wymiaru miłości i bliskości emocjonalnej (7,14%). Respondenci wskazywali na siłę uczucia (5,19%), czułość, ciepło (0,22%), okazywanie miłości drugiej osobie (0,43%).

Aspekty etyczny (2,16%) wiąże się z bezinteresownością i bezwarunkowością (1,08%) oraz lojalnością i wiernością (1,08%).

Respondenci wskazywali również, że miłość jest trwała i pojawia się na różnych etapach życia (1,52%). Dla młodych ludzi jest ważną relacją w życiu człowieka, dlatego podkreślali w swoich wypowiedziach, że uczucie to jest podstawowym elementem życia (0,43%).

Jeśli porównamy słownikowe definicje miłości z elementami definicyjnymi wskazywanymi przez respondentów, to okaże się, że definicje słownikowe pomijają kwestie związane ze zrozumieniem, bezwarunkową akceptacją i bezinteresownością działania. Co ciekawe, w odpowiedziach respondentów nie pojawiały się miłość do ojczyzny ani miłość do Boga – ujęte w definicjach słownikowych. Respondenci wskazywali głównie na miłość romantyczną, platoniczną i rodzinną, a także na miłość do przyjaciół, zwierząt oraz natury. Patrzyli również na miłość z własnej perspektywy: na to, jak wpływa na ich zachowanie, samopoczucie i życie. Stąd odpowiedzi związane z radością, szczęściem, komfortem czy poczuciem bezpieczeństwa⁸.

⁸ Ci sami respondenci uczestniczyli również w innym badaniu – podsumowanym w artykule *Obraz MIŁOŚCI we współczesnej polszczyźnie na podstawie danych ankietowych*. Artykuł został opublikowany w 2025 roku w tomie *Nazwy wartości w europejskich lingwokulturach* pod red. B. Żywickiej. W badaniu tym zostali poproszeni o odpowiedź na dwa pytania: *Czym jest dla Ciebie miłość?* oraz: *Co według Ciebie stanowi o istocie „prawdziwej” miłości?* Porównanie odpowiedzi na te pytania pokazało, że ankietowani w formułowanych definicjach znacznie częściej wskazywali, że miłość to więź, przywiązanie, relacja. Może się to wiązać z samą strukturą definicji, próbą pewnej kategoryzacji, szukania kategorii nadrzędnej w opisie. Ponadto respondenci zwracali uwagę na różne rodzaje miłości: romantyczną, platoniczną, rodzicielską, przyjacielską, a także miłość do zwierząt, natury czy do rzeczy. Podkreślali dużą siłę i trwałość miłości w odróżnieniu

Tabela 1. Zestawienie frekwencyjne deskryptorów miłości

Deskryptory	Liczba odpowiedzi
przywiązanie do drugiej osoby, więź z drugą osobą	57
poświęcenie i stawianie dobra drugiego człowieka ponad własne	40
romantyczny wymiar miłości i bliskość emocjonalna	33
troska, opieka i dbałość o drugiego człowieka	31
akceptacja i zrozumienie drugiej osoby	28
siła	24
wsparcie	23
przyjaźń	23
szacunek do drugiej osoby i docenianie jej	22
zaufanie	21
wieź rodzinna	21
bliskość	14
platoniczny wymiar miłości	12
różnorodność uczuć, skomplikowany i złożony charakter	9
radość	9
uczucie do zwierząt, przedmiotów	9
trwałość	7
bezpieczeństwo	6
decyzja	5
bezinteresowność i bezwarunkowość	5
wierność i lojalność	5
uwielbienie	5
pasja	5
wspólnie budowanie, pielęgnowanie	4
zaangażowanie w relacje	4
spędzanie czasu razem	4
wspólne życie, działanie i przeżywanie	3
odczuwanie szczęścia	3
zmiana percepcji otaczającego świata	3
komfort	2
zmiana postawy i zachowania człowieka	2
podstawowy element życia	2
okazywanie miłości	2

np. od zakochania. Co więcej, ich definicje często zawierały, że miłość dostarcza pozytywnych uczuć, takich jak radość, oraz że wiąże się z uwielbieniem, stawianiem dobra drugiego człowieka ponad własne.

gotowość do kompromisów	2
wspólne rozwijanie się	2
spokój	1
szczerłość w stosunku do drugiej osoby	1
kolejny etap zakochania	1
porozumienie w relacji	1
brak powoduje pustkę	1
może prowadzić do niepokoju, stresu, cierpienia	1
czułość i ciepło w stosunku do drugiej osoby	1
czynienie przyjemności	1
pewność	1
ekstaza	1
miłość do samego siebie	1
otwartość	1
samopoczucie	1
spełnienie	1

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

W definicjach sformułowanych przez respondentów miłość została sklasyfikowana jako: trwała więź; silne, głębokie uczucie – przeważnie – do drugiej osoby, bez wskazywania na płeć czy orientację seksualną. Pojawiały się również odpowiedzi dotyczące innych rodzajów miłości, które także powinny zostać włączone do definicji. Ważnym elementem okazało się poświęcenie, zrozumienie, bezwarunkowa akceptacja oraz troska o drugą osobę. W większości respondenci ocenili miłość jako pozytywne uczucie, nie eksponując jej negatywnych cech. Co istotne, respondenci wskazywali także na kwestie wolitywne związane z miłością, takie jak zaangażowanie czy efektywna komunikacja w związku.

Literatura

- Bartmiński J. (1988): *Kryteria ilościowe w badaniu stereotypów językowych*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, 41, s. 91–104.
- Bartmiński J. (red.) (2006): *Język – wartości – polityka. Zmiany rozumienia nazw wartości w okresie transformacji ustrojowej w Polsce. Raport z badań empirycznych*, Lublin.
- Bartmiński J. (2014): *Ankieta jako pomocnicze narzędzie rekonstrukcji językowego obrazu świata*, w: *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, t. 3, red. I. Bielińska-Gardziel, S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura, Lublin, s. 279–308.

Bartmiński J., Niebrzegowska-Bartmińska S. (2016): *PRACA w kręgu wartości słowiańskich*, w: *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 3. *PRACA*, red. J. Bartmiński, M. Brzozowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska, Lublin, s. 14–42.

Bierwiazzonek B. (2002): *A cognitive study of the concept of LOVE in English*, Katowice.

Brożyna-Reczek M. (2017): *LOVE in English and Polish*, „Cognitive Studies”, s. 1–10.

Brożyna-Reczek M. (2025): *Obraz MIŁOŚCI we współczesnej polszczyźnie na podstawie danych ankietowych*, w: *Nazwy wartości w europejskich lingwokulturach*, red. B. Żywicka, Siedlce, s. 157–81.

Brzozowska M. (2006): *O przebiegu badań nad zmianami w rozumieniu nazw wartości w latach 1990–2000*, w: *Język – wartości – polityka. Zmiany rozumienia nazw wartości w okresie transformacji ustrojowej w Polsce. Raport z badań empirycznych*, red. J. Bartmiński, Lublin, s. 14–42.

Rodziewicz B. (2019): *Konceptualizacja pojęć ZDROWIE i ЗДООРОВЬЕ jako wartości w świetle danych empirycznych (ujęcie psycholingwistyczne)*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 67, z. 7, s. 63–77. DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2019.67.7-4>.

Szadura J. (2021): *Obraz ZDROWIA we współczesnej polszczyźnie*, w: *Wartości w kulturach europejskich. Raport z badań empirycznych*, red. B. Żywicka, Lublin–Przemyśl, s. 89–106.

Słowniki

Doroszewski W. (red.) (1958–1969), *Słownik języka polskiego*, Warszawa.

Dunaj B. (red.) (1996), *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa.

Żmigrodzki P. (red.) (nd.), *Wielki Słownik języka polskiego PAN (WSJP PAN)*, <https://wsjp.pl/> (dostęp: 20 VI 2025).

The definition of *LOVE* in contemporary Polish according to survey data

Abstract: The aim of this article is to present the results of a survey in which English language students were asked to formulate a contemporary dictionary definition of love in Polish. The survey was completed by 101 people, including 85 women and 16 men, aged 21–23. It asked one question: What do you think should be included in the definition of love in a contemporary Polish dictionary? Try to write a definition of love in Polish. The aim of the question was to examine whether students also notice a certain change in the perception of love and whether they see the need to introduce inclusive elements into the dictionary definition of love.

Keywords: love, survey, aspect, dictionary, inclusiveness